

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A III. rendű felperes és a perben nem álló adóstársai 2006. szeptember 8-án építési célú hitelszerződést kötöttek az alperes kölcsönadóval, amely előírta, hogy az alperes a felperesi építkezés tervezett befejezésének 2008. október 15-i időpontjáig 135.582 CHF összeget tart az adósok rendelkezésére. A szerződés értelmében az alperes az építkezés készültségi fokának megfelelően a szerződésben meghatározott folyósítási feltételek teljesülése esetén részletekben, forintban kölcsönt folyósít, amit a folyósítás napján érvényes számlakonverziós deviza vételi árfolyamon kiszámított CHF összegben tart nyilván. A nyilvántartott devizaösszeget az adósok 20 millió forint összegű finanszírozási igényére tekintettel a szerződéskötés és a folyósítás időpontja közötti árfolyamváltozás lehetősége miatt az alperes a szerződésben 15%-kal magasabb összegben, tájékoztató jelleggel határozta meg, azzal, hogy a tartozás tényleges összegét a szerződés II.1. pontjában foglaltak szerint állapítják meg. Rögzítették a felek, hogy a bank a kölcsön összegéből 300.000 forintot a jogerős használatbavételi engedély, a vagyonbiztosítási szerződés megkötése és a széljegyzett tulajdoni lap bemutatásakor fizet ki az adósoknak.

A szerződés III. pontja szerint a kölcsön után az adósok rendelkezésre tartási jutalékot, kamatot és kezelési költséget kötelesek fizetni. A szerződés mellékletét képezte az ingatlanra vonatkozó jelzálogszerződés és a THM számítás részét nem képező költségekre vonatkozó melléklet. A felek mind a kölcsön, mind a jelzálogszerződést közokiratba foglalták.

- [2] Az alperes az adósok részére 2006. október 9. és 2007. június 20. között három részletben, összesen 125.805,07 CHF-nek megfelelő 19.700.000 forint kölcsönt folyósított, tekintettel azonban arra, hogy az adósok nem teljesítették a visszafizetési kötelezettségeiket a szerződésnek megfelelően, 2010. szeptember 21-én a szerződést közjegyzői okiratba foglalva azonnali hatállyal felmondta és az adósokat a fennálló teljes tartozás, mindösszesen 132.120,94 CHF 8 napon belül történő megfizetésére hívta fel. Teljesítés azonban ezt követően sem érkezett, ezért az alperes kérelmére közjegyzői végrehajtási záradék kibocsátására került sor 131.800,84 CHF összegre.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [3] A III. felperes keresete a végrehajtás megszüntetésére irányult, a kölcsönszerződés jogszabályba, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (régi Hpt.) 213.§ (1) bekezdés a)-e) pontjaiba ütköző érvénytelensége miatt. A 213.§ (1) bekezdés a) pontja körében a III. rendű felperes arra

hivatkozott, hogy a szerződésből nem állapítható meg egyértelműen a kölcsön összege: a forintban és CHF-ben feltüntetett összeg nem egyeztethető össze. Nézete szerint a felek között valójában forint alapú hitelkonstrukció jött létre, az ennek megfelelően forintban meghatározott kölcsönösszeg és a törlesztőrészletek összege azonban szerződés alapján nem állapítható meg.

Hivatkozott arra is, hogy bár a régi Hpt. 212.§ (2) bekezdése értelmében a THM-nek tartalmaznia kell a kölcsön felhasználásával kapcsolatos valamennyi költséget, az az árfolyamrészről adódó különbözetet (mint költséget) nem tartalmazza és ez a szerződés a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontjába ütköző érvénytelenséget eredményezi. A szerződés érvényessé nyilvánítására ehhez kapcsolódóan nem tartott igényt.

A kereset szerint a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés d) pontját sérti és a teljes szerződés semmisségét eredményezi, hogy a szerződés nem tartalmazza azon körülmények felsorolását, melyek bekövetkezése esetén a hiteldíj összegét az alperes egyoldalúan megváltoztathatja.

A régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés e) pontjának sérelme körében pedig arra hivatkozott a III. rendű felperes, hogy nem egyértelmű a visszafizetendő forint összeg nagysága, figyelemmel arra, hogy a törlesztőrészletet a szerződés CHF-ben állapítja meg és ezt a teljesítéskori deviza eladási árfolyamon kell megfizetni. Hangsúlyozta: a szerződés nem tartalmazza azt a számítási eljárást, amely alapján a részletek összege a teljes szerződéses időszakra kiszámítható.

Sérelmezte, hogy a THM nem tünteti fel a szerződésmódosítási díjat, ez a hiányosság álláspontja szerint a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés b) pontja szerinti érvénytelenséget eredményezi.

- [4] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Hangsúlyozta: az ügyleti akarat kifejezetten arra irányult, hogy az adósok forint hiteligényét a bank a kedvezőbb kamatozású CHF alapú kölcsönrel biztosítsa. Hivatkozása szerint 2010 novemberéig nem volt tilalmazott a törlesztőrészlet forint ellenértékének az adott értéknapi érvényes deviza eladási árfolyamon történő megállapítása, a régi Hpt. ezt követően hatályos módosítása írta csak elő a jövőre nézve a fogyasztóval kötött deviza alapú lakáscélú kölcsönszerződések esetén a középárfolyam alkalmazását. E szerint az adott esetben a vételi-eladási árfolyam alkalmazása jogszerűen történt. A költségek tekintetében rámutatott, hogy az árfolyamrész a THM körében nem kell tételesen feltüntetni, az valójában nem költség, hanem speciális számítási mód, része a THM-nek, de külön nem kell kimutatni. Megítélése szerint a szerződés tartalmazza a költségek egyoldalú megváltoztatásának feltételeit, az egyes mutatók ehhez szükséges mértékének hiánya nem eredményez érvénytelenséget. Utalt a 2/2012. PK vélemény 1. pontjára, valamint a 4/2012. gazdasági elvi határozat II. pontjára, melyekből kitűnően az egyoldalú szerződésmódosítás joga önmagában nem tisztességtelen.

Megalapozatlannak tartotta a törlesztőrészletek összegének meghatározatlanságára való hivatkozást is, az egyes részletek összegét, számát és esedékességét ugyanis rögzítette a szerződés, a szerződésmódosítás költsége pedig a hirdetményben megtalálható, mivel azonban az nem szükségszerű költség, azt a szerződésnek nem kell tartalmaznia. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy a régi Hpt. 213.§-ának sérelme sem eredményezné a szerződés egészének érvénytelenségét: a szerződés a keletkezésekor hatályos jogszabályoknak megfelelt. Utalt arra: mivel a kölcsön folyósítása megtörtént, a perbeli esetben legfeljebb a végrehajtás korlátozásának lehet helye.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélete

- [5] Az elsőfokú bíróság ítéletével a III. rendű felperessel szemben elrendelt végrehajtást megszüntette. Ítéletének indokai szerint a végrehajtás alapját képező közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződésből a kölcsön összege egyértelműen nem állapítható meg, az átutalt összeg pedig sem CHF-ben, sem forintban nem felelt meg a kölcsönszerződésben foglaltaknak. A kölcsönösszeg, mint lényeges tartalmi elem hiánya a szerződés régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés a) pontjába ütköző semmisségét eredményezi.

Rögzítette, hogy a szerződés a THM számításánál figyelembe vett költségek felsorolását sem tartalmazta teljes körűen. A Kúria elvi határozatában foglaltakra utalással kiemelte, hogy az árfolyamkülönbözet költség, mértéke feltüntetésének hiánya pedig a szerződés semmisségére vezet a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontjának sérelme miatt. Ez az érvénytelenségi ok ugyan kiküszöbölhető, az alperes azonban az ehhez szükséges adatokat bírói felhívás ellenére nem szolgáltatotta, így az érvénytelenség kiküszöbölésére nem kerülhetett sor.

A szerződés régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés d) pontjába ütköző érvénytelenségét állapította meg a THM egyoldalú megváltoztatása alapjául szolgáló feltételek felsorolásának hiánya miatt, hangsúlyozva, hogy az egyértelmű meghatározáshoz a változásnak az egyoldalú módosítást lehetővé tevő mértékét is közölni kell. Ez a jogszabálysértés azonban önmagában csak az alperes egyoldalú szerződésmódosítási jogának az elvesztésével jár. Az esetleges szerződésmódosítási díj nem szükségképpen felmerülő költség, ezért azt a THM számítása során nem kell figyelembe venni, elmaradása miatt a szerződés nem érvénytelen.

Rögzítette, hogy a felek a törlesztőrészletek számában és összegében megállapodtak, ezért a szerződés régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés e) pontjába ütköző érvénytelensége nem áll fenn. Figyelemmel azonban arra, hogy a szerződés nem jött létre, a végrehajtást meg kellett szüntetni.

- [6] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság helybenhagyó ítélete indokolásában az elsőfokú bíróság ítéletének

helytálló indokaira utalt, azzal, hogy a kölcsön visszafizetése iránti igényét az alperes a III. rendű felperessel szemben indított külön perben érvényesítheti, melyben a szerződést tartalmazó közjegyzői okiratra bizonyítékként hivatkozhat.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [7] A jogerős ítélet ellen, hatályon kívül helyezése és a III. rendű felperes keresetének elutasítása érdekében az alperes élt felülvizsgálati kérelemmel. Álláspontja szerint a jogerős ítélet iratellenesen, okszerűtlenül és a logika szabályaival ellentétesen mondta ki, hogy a kölcsönszerződés a régi Hpt.213.§ (1) bekezdés a) pontjába ütköző módon nem tartalmazza a szerződés tárgyát, továbbá, hogy annak jogszabálysértő jellege emiatt megállapítható, és fennáll a c) és d) pontot sértő érvénytelenség is. Érvelése szerint a kölcsönszerződés tárgyát a szerződés egyértelműen meghatározta, annak I/1. pontja a kölcsön CHF összegét tájékoztató jelleggel feltüntette, egyúttal rögzítette összefüggését a fogyasztó fix összegű forintigényével. A Kúria 6/2013. PJE határozata indokolásának III. pontjában kifejtettekre utalással mutatott rá arra, hogy a kölcsönösszeg ilyen jellegű meghatározása azért volt szükséges, mert a banknak a szerződéskötést követően a kölcsön CHF összegét be kellett szereznie, ennek gazdasági indokoltságát a felperes is elfogadta. Abban is egyetértettek a felek, hogy a szerződéskötés és a folyósítás közötti esetleges árfolyamváltozás miatt a bank által nyilvántartásba vett deviza összeget a finanszírozási igényhez képest 15%-kal magasabban kellett meghatározni, azzal, hogy az így módon, tájékoztató jelleggel feltüntetett deviza összegnek értelemszerűen csak a folyósítás napja szerinti árfolyamon számított, a finanszírozási igény kielégítéséhez szükséges része képezte a szerződés tárgyát. A különbözet biztosította a felperes igényének kielégítését, a konkrét CHF összeg azonban előre nem volt meghatározható, az alperesnek nem is volt ilyen kötelezettsége. A szerződés II/1) pontja rögzítette a tartozás összege meghatározásának módját, ami a 6/2013. PJE III.2. a) pontjában kifejtettekre is figyelemmel eleget tesz a szerződés tárgya meghatározása követelményének. A szerződés alapján az is egyértelmű volt, hogy a kölcsön a szerződésben foglalt deviza összeg, annak csupán folyósítási devizaneme forint, nyilvántartása azonban a vételi árfolyamon számított CHF összegben történik. Mindezek alapján a szerződésben alkalmazott „legfeljebb” kifejezés a 15%-kal magasabban megállapított deviza összegből az adós rendelkezésére szolgáló maximális forint összeget jelöli, és ezzel meghatározza a szerződés pontos tárgyát. Ilyen körülmények között - a szerződés céljára is figyelemmel - álláspontja szerint kizárt a szerződés olyan értelmezése, hogy az I/1) pontban írott forint összeget a bank nem akarta egészében rendelkezésre bocsátani. A jogerős ítélet erre figyelemmel a régi Ptk. 207.§ (1) bekezdésében foglalt értelmezési szabályt is sérti. Utalt arra: a

finanszírozási igény átszámítása alapjául szolgáló számlakonverziós devizaárfolyamot a bank hirdetménye tartalmazta, a hirdetmény a honlapon közzétéve szerepelt, annak megismeréséről a felperes a szerződés VIII.12. pontjában nyilatkozott. Figyelemmel arra, hogy a kifejtettek értelmében a szerződéskötéskor kizárólag a folyósításkori devizaárfolyam nem volt ismert, melynek rögzítése a BH2012/7/G/4. számú eseti döntésben megnyilvánuló bírói gyakorlat szerint nem elvárható és az a 6/2013. PJE értelmében sem szükséges, a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés a) pontjában foglaltak sérelmét kimondó jogerős ítéleti megállapítást jogszabálysértőnek tartotta. A szerződésben foglaltak alapján ugyanis a szerződés tárgya annyi CHF, amennyi forintra a folyósítás napján a finanszírozási igény kielégítéséhez szükséges CHF megvásárlásához a banknak szüksége volt, a szerződés tárgya tehát pontosan meghatározható, a szerződés a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés a) pontját nem sérti.

[8] További érvelése szerint a jogerős ítélet azon megállapítása, amely szerint a kölcsönszerződés a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) pontjába ütközik, a 2/2014. PJE határozat 3. pontját sérti, a jogegységi határozat értelmében ugyanis az árfolyamrés, mint költség feltüntetésének hiánya miatt a szerződés érvénytelenségét megállapítani nem lehet. Utalt a civilisztikai kollégiumvezetők 2015. októberében tartott értekezletéről kiadott emlékeztetőben foglaltakra, amely az egyoldalú szerződésmódosítással összefüggésben a fogyasztási, lakossági kölcsönszerződés érvénytelenségére vezető körülményként határozta meg azt, ha a szerződés nem tartalmazza azon feltételek, körülmények részletes meghatározását, illetve a meghatározhatatlanságukról szóló tájékoztatást, melyek esetén a hiteldíj megváltoztatható. Mivel a 2014. évi XXXVIII. tv. értelmében az ilyen kikötések tisztességtelenek, hiányuk nem eredményezheti a szerződés érvénytelenségét. A kifejtettek miatt álláspontja szerint a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés d) pontja miatt érvénytelenség megállapításának sincs helye.

[9] Utalt arra: amennyiben a kölcsönszerződés sértene is a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés d) pontját, az a 6/2013. PJE határozat értelmében csak részleges érvénytelenséget vonna maga után, ugyanígy az előzőek szerint tisztességtelennek minősülő szerződési feltételek hiánya, melynek jogkövetkezményeit a devizahiteles II. és III. törvény kogens jelleggel rendezte, az elszámolás keretében az ezzel kapcsolatos költségeket a felperesnek a bank visszatérítette, a végrehajtási eljárás a részleges érvénytelenséggel érintett kikötések kizárásával folytatódik. Mindezek alapján álláspontja szerint a jogerős ítélet az árfolyamrés, mint költség feltüntetésének hiányára, valamint az egyoldalú szerződésmódosítás ok-listája részletességének hiányára tekintettel a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) és d) pontjai alapján kimondott érvénytelenség vonatkozásában is jogszabálysértő.

[10] A III. rendű felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

[11] Az alperes felülvizsgálati kérelme a következők miatt alapos. A Kúria előrebocsátja: III. rendű felperesnek a Pp. 369.§ szerinti feltételek teljesüléséhez és ennek alapján a végrehajtás megszüntetéséhez a keresetben előadottak alapján azt kellett bizonyítani, hogy a végrehajtás tárgyát képező követelés érvényesen nem jött létre (Pp. 369.§ a) pont). A jogerős ítélet a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés a), c) és d) pontjába ütközően találta érvénytelennek a perbeli szerződést, így az alperes is ebben a körben fejtette az ellenérveit.

[12] A Kúria rámutat: a felülvizsgálati kérelem elbírálása szempontjából jelentősége van az első- és másodfokú határozatok keletkezése időpontjának, ugyanis az elsőfokú ítélet kihirdetése után, de a másodfokú ítélet meghozatala előtt lépett hatályba a DH 1. és a DH 2. törvény (a 2014. évi XXXVIII. és a 2014. évi XL. törvény), melyek alapján az adósok javára a tisztességtelenül felszámított kamat és árfolyamrés elszámolására került sor. Ennek következtében - bár erre a jogerős ítélet indokolása nem tért ki - a másodfokú ítélet meghozatala idejére túlhaladottá vált az elsőfokú bíróság álláspontja a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés c) és d) pontjába ütköző érvénytelenség tekintetében. A devizahiteles törvények értelmében ugyanis a fogyasztói kölcsönszerződésben tisztességtelennek minősülő egyoldalú kamatmódosításra és az árfolyamrésre vonatkozó rendelkezések részleges érvénytelenséget okozva „kiestek” a szerződésből, az érvénytelenséghez kapcsolódó elszámolásból pedig orvoslást igénylő jogsérelem nem származott.

[13] Mindezekre figyelemmel a Kúriának érdemben a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdésének a) pontja, a szerződés tárgyának meghatározottsága kérdésében kellett állást foglalnia. A Kúria e tekintetben a következők miatt nem értett egyet az eljáró bíróságok álláspontjával: valamely szerződés tárgya meghatározottsága szempontjából alapvető fontosságú a szerződés minősítése. A III. rendű felperes - a szerződést tartalmazó okirat megnevezése szerint - kölcsönszerződésnek tekintette az alperessel kötött megállapodást, a szerződés tartalmi szempontú elemzése azonban nem hagy kétséget afelől, hogy az adott esetben nem a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 523.§-a szerinti kölcsönszerződés, hanem az 522.§ szerint minősülő hitelszerződés jött létre a felek között. A két szerződés közötti elhatározás szempontjait a bírói gyakorlat több eseti döntésben megadta (BH2001.544., BH2003.326.), lényegét tekintve az úgy foglалható össze, hogy a kölcsönszerződés alapján teljesítendő

szolgáltatás „dare” jellegű - a bank a kölcsön összegét folyósítja -, míg hitelszerződés esetén „prestare”, azaz rendelkezésre tartási szolgáltatás történik. A perbeli szerződés ez utóbbi tartalomnak megfelelően szabályozta a bank szolgáltatását: a I.1. és 4. pont értelmében a bank az adós rendelkezésére tart és bocsát 20 millió forintnak megfelelő CHF összeget (hitelkeret), az ott meghatározott 2008. október 15-éig terjedő időkeretben. A II.1. pont foglalja össze a hitelkeret forintban történő „lehívásának” feltételeit, szakaszosan, az építkezés készültségi fokának megfelelően, a folyósítás napján érvényes, a devizahiteles 1. törvény szerint korrigált devizaárfolyamon. Ezekkel a hitelkerethez igazodó tényleges kölcsönökkel töltheti meg az adós tartalommal a hitelszerződést, ez azonban nem kötelező: a hitelkeret rendelkezésre tartása ellenében teljesítendő kötelező ellenszolgáltatás az adós számára a szerződés III.1. pontja alapján az ún. rendelkezésre tartási jutalék a keretösszeg után, az esetleges szakaszos folyósításra is figyelemmel. Az így megfogalmazott szerződéses konstrukcióban az egyes kölcsönkötelmek relatíve önállóak, ennek megfelelően a szerződés meghatározza a folyósítás alapjául szolgáló devizaárfolyamot is. Az egyes kölcsönügyleteket a 6/2013. PJE határozat szerint külön-külön kell elbírálni. A jogegységi határozatban megadott szempontoknak, a szerződés tárgyának ily módon történő meghatározása megfelel, a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés a) pontját a szerződéses kikötés nem sérti. A hitelkeret szerződés megkötését jogszabály magánszemély vonatkozásában sem tilalmazta, annak szabályai szerint a III. rendű felperes adósként maga aktivizálta a rendelkezésére tartott hitelkeretet a szerződésben meghatározott feltételek teljesítésével, az ott előírt devizaárfolyam szerinti forintösszegnek megfelelően. A szerződés tárgya a szakaszosan lehívható hitelkeret szerződések ismertetett sajátosságából fakadóan meghatározott: a szerződés a rendelkezésre tartott hitelkeret összeget pontosan tartalmazta, a konkrét kölcsönösszegeket pedig ugyancsak a szerződésben foglalt feltételek teljesülése esetén az ahhoz kapcsolódó devizaárfolyamnak megfelelően hívhatta le az adós.

- [14] Az ismertetett indokok alapján a Kúria a régi Hpt. 213.§ (1) bekezdés a), c) és d) pontjait sértő jogerős ítéletet a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a III. rendű felperes keresetét elutasította.

Záró rész

- [15] Az alperes felülvizsgálati kérelme eredményes volt, ezért a Kúria a felülvizsgálati eljárásban a Pp. 270.§ (1) bekezdésén keresztül érvényesülő Pp. 78.§ (1) bekezdése értelmében a III. rendű felperest kötelezte a bírósági eljárásban megállapítható

ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdéseiben foglaltak szerint, a 4/A.§ értelmében az általános forgalmi adóra és a ténylegesen kifejtett tevékenységre is figyelemmel meghatározott ügyvédi munkadíjból, valamint az alperes által lerótt fellebbezési és felülvizsgálati eljárási illetékből álló együttes első-, másod- és felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére.

Budapest, 2017. június 14.

dr. Harter Mária s.k. a tanács elnöke, dr. Varga Edit s.k. előadó bíró,
dr. Sándor-Szőke Zsuzsanna s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

HH

bírószági ügyintéző